

تبیین مولفه‌های مکانیزم درآمد پایدار شهرداری‌ها در شهرهای متوسط مقیاس (مطالعه موردی: شهرداری زنجان)^۱

بهرام صدری^۲، حسین ذبیحی^۳، رضا احمدیان^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱

نوع مقاله: پژوهشی

صفحه ۱۶۷ تا ۱۸۲

چکیده

امروزه نبود منابع درآمدی پایدار؛ حلقه گم‌شده در مدیریت شهری هستند و نبود آن سبب کیفیت پایین ارائه خدمات ضروری در شهرها و اختلال در اجرای تمامی طرح‌ها و برنامه‌های شهری را به همراه دارد؛ بنابراین اداره مطلوب شهر و ارائه خدمات مناسب مستلزم دستیابی به منابع درآمدی پایدار است. از این‌رو هدف این پژوهش تبیین مؤلفه‌های مکانیزم درآمد پایدار شهرداری شهر زنجان است. روش و نوع تحقیق در پژوهش حاضر کاربردی و روش بررسی آن توصیفی - تحلیلی و پیمایشی و جمع‌آوری اطلاعات نیز با دو روش اسنادی و مطالعات میدانی صورت گرفته است. حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران برابر با ۳۶۰ نفر است که به صورت تصادفی انتخاب شدند. در ادامه به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و پاسخ‌گویی به سؤالات پژوهش از روش‌های تی تست تک نمونه‌ای و رگرسیون خطی ساده استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مؤلفه‌های «راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار و منابع درآمدی شهرداری دارای وضعیت مطلوب و مؤلفه‌های «راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و منابع آینده‌نگر در دستیابی به توسعه پایدار شهری» وضعیت نامطلوبی دارد. همچنین با کمک همبستگی و آزمون رگرسیون خطی نشان داده شد مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۶۰۵ بوده و این بیانگر رابطه همبستگی قوی بین عوامل مورد بررسی است. در پایان مؤلفه‌های «راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار، منابع آینده‌نگر در دستیابی به توسعه پایدار شهری، راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و منابع درآمدی شهرداری به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را در درآمد پایدار شهرداری زنجان داشته است.

واژگان کلیدی: شهرداری، درآمد پایدار، شهرداری زنجان

^۱ این مقاله مستخرج از پایان‌نامه‌ی دکتری شهرسازی نویسنده اول با عنوان «تبیین مؤلفه‌های مکانیزم درآمد پایدار شهرداری‌ها در شهرهای متوسط مقیاس (مطالعه موردی: شهرداری زنجان)» می‌باشد که تحت راهنمایی و مشاوره نویسنده دوم و سوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات دبی، در حال انجام است.

^۲ دانشجوی دکتری شهرسازی، گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد امارات دبی، امارات.

^۳ دانشیار گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

^۴ استادیار گروه شهرسازی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

یکی از مشکلات و معضلات عصر حاضر، رشد و توسعه سریع و بی‌رویه شهرها به دلیل رشد سریع جمعیت است که موجب ناپایداری و ناایمنی در عرصه خدمات شهری شده است (فرجی، ۱۳۹۵؛ سهرابی و صفری، ۱۳۹۸: ۹۲؛ عباسی و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۸). در همین راستا برآوردهای سازمان ملل نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۴ حدود ۵۳/۶ درصد از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کنند که این میزان در سال ۲۰۳۰ به ۶۰ درصد و در سال ۲۰۵۰ بالغ بر ۶۶/۴ خواهد رسید. بر اساس همین برآورد درصد جمعیت شهری ایران در سال‌های ۲۰۱۴، ۲۰۳۰ و ۲۰۵۰ به ترتیب برابر ۷۲/۹، ۷۹/۴ و ۸۳/۹ درصد خواهد بود (حاجیلو و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۷۸). بر اساس دیدگاه اقتصاد شهری، با افزایش جمعیت شهری و بالارفتن انتظارات مردم نیاز به گسترش منابع مالی و درآمدی بیشتر می‌شود؛ بنابراین در میان بخش‌های مختلف مدیریت شهری، تأمین منابع مالی و درآمدی شهرداری‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (بور، ۱۳۹۰). چراکه کسب درآمد از منابع پایدار در طول زمان موجب تقویت شهرداری می‌شود که این خود سبب می‌گردد شهرداری نقش فعال‌تر و مفیدتری در محیط شهری ایفا نماید و پاسخگویی مناسبی به نیازهای شهروندان در محیط شهری داشته باشد (آرام و شهوازی، ۱۴۰۱: ۹۲؛ Khmel & Zhao, 2015: 97).

شهرداری‌ها به‌عنوان نهادی عمومی حوزه عمل و گستردگی فراوانی دارند. ارائه خدمات گوناگون مانند ساخت زیرساخت‌های شهری، تأمین روشنایی معابر، احداث خیابان‌ها، تأمین بهداشت عمومی و مواردی از این نوع به دلیل نوع خدمات و ویژگی‌های خاصی که دارند، نمی‌توانند به‌صورت مستقیم از طرف بخش خصوصی ارائه شوند؛ بنابراین ترکیب تأمین منابع درآمدی شهرداری‌ها به‌منظور ارائه بهینه خدمات یادشده امری لازم به نظر می‌رسد (مسگری و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۵). زیرا از یک سو، کسب درآمد شهرداری‌ها تأثیر بسیاری بر چگونگی ارائه خدمات به شهروندان دارد (قنبری و همکاران، ۱۳۹۰)؛ و از سوی دیگر، نبود درآمد کافی علاوه بر ایجاد مشکل در ارائه خدمات ضروری در شهر، اجرای تمامی طرح‌ها و برنامه‌های شهری را با اختلال مواجه خواهد ساخت (عباسی

و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۸؛ رحیمی، ۱۳۹۶). به‌صورت کلی آنچه شهرداری‌ها در حوزه درآمدی در پی آن هستند ایجاد ساختاری نظام یافته و منسجم است که منجر به کسب درآمدی پایدار برای شهرداری شود (دانش جعفری و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۶). درآمد پایدار، به درآمدهایی گفته می‌شود که دارای ۵ ویژگی باشد؛ منبع آن از بین رفتنی نباشد یا با از بین رفتن آن جایگزینی داشته باشد؛ به طور پیوسته قابل وصول باشد؛ در دوره‌های مالی مختلف نوسان شدید نداشته باشد؛ همراه با افزایش هزینه‌ها افزایش یابد و موجب آسیب رساندن به توسعه شهری نشود (زیاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰۹). منابع درآمد پایدار، عنصر و حلقه مقفودهایی است که فقدان آن عملکرد مدیریت شهری را به شدت تحت تأثیر منفی قرار می‌دهد. در واقع مدیریت شهری نیازمند یک نظام پایدار درآمدی است تا از طریق آن بتواند به وظایف ذاتی خود عمل کند. اداره مطلوب شهر و ارائه خدمات مناسب به شهروندان و هدایت پروژه‌های عمرانی مستلزم دستیابی به منابع درآمدی پایدار است (حسن زاده و شهبازی، ۱۳۹۳: ۲).

به‌طورکلی شهرداری‌ها در تمامی کشورها به دنبال ایجاد سیستمی علمی و عملیاتی برای کسب درآمد هستند و تلاش می‌کنند با استفاده از این سیستم و راهکارهای تکمیلی، نوسانات درآمدی خود را به حداقل برسانند (مسگری و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۵؛ عباسی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۷). در کشورهای درحال توسعه از جمله کشور ایران که دارای سیستم اقتصادی ناکارآمد و مبتنی بر اقتصاد غیررسمی، نظام‌های مالیاتی ضعیف و فاقد مکانیزم‌های مشارکت شهروندان در تأمین هزینه‌های شهرها هستند، سیستم تأمین درآمد شهرداری‌ها عمدتاً به‌سمت منابع درآمدی ناپایدار و ناسالم کشیده می‌شود (مظفری و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۴؛ آرام و شهوازی، ۱۴۰۱: ۹۲). در این راستا نیاز به منابع مالی مستمر و کافی، همچنین توجه به مسائل خودکفایی شهرداری‌ها و عدم وابستگی آن‌ها به اعتبارات دولتی باعث شده که تلاش برای شناسایی منابع جدید درآمدی یکی از برنامه‌های اصلی مدیران و برنامه‌ریزان شهری باشد. بدین منظور انجام مطالعاتی در زمینه تأمین منابع مالی شهرداری‌ها را ضروری می‌نماید؛ بنابراین در این پژوهش مکانیزم درآمدهای پایدار شهرداری به‌صورت موردی در زنجان بررسی خواهد شد

و به دنبال پاسخگویی به این سوال نیز است: مؤلفه‌های مؤثر در دستیابی شهرداری زنجان به درآمدهای پایدار کدامند؟

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش به مهم‌ترین تحقیقاتی که در زمینه موضوع مورد پژوهش در ایران و جهان انجام شده، پرداخته می‌شود:

حاجیلو و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی منابع درآمدهای پایدار شهرداری‌ها (مورد مطالعه: شهر شبستر استان آذربایجان شرقی) به بررسی وضعیت منابع درآمدی شهرداری شبستر از لحاظ شاخصه‌های پایداری طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳ پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان داده است حدود ۳۹/۲۵ درصد از درآمدهای شهرداری، از عوارض عمومی (۳۰ درصد سهم عوارض بر ساختمان‌ها و اراضی) و ۲۵/۳۶ درصد از سایر منابع تأمین اعتبار یعنی فروش اموال شهرداری تأمین شده است.

موسوی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای به تحلیل منابع درآمد پایدار در راستای توسعه شهری شهر تهران پرداختند. نتایج نشان داد که بیشترین میانگین به‌دست‌آمده متعلق به درآمد حاصل از توسعه و عمران شهری و کم‌ترین میانگین نیز به مؤلفه درآمدهای حاصل از دریافت بهای خدمات ارائه شده به شهروندان است.

آرام و شهوازی (۱۴۰۱) در تحلیلی بر ارائه راهکارهای تأمین منابع درآمد پایدار در کلان‌شهر تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد پایدارترین نوع درآمد برای شهر تهران که قابلیت اجرایی نیز دارد دریافت سهم مناسبی از مالیات‌های دولت چه در قالب مالیات بر ارزش افزوده و چه به‌صورت انتقال درصدی از مالیات‌های ملی به‌عنوان سهم شهرداری است.

جمراسی و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی به بررسی تأمین درآمد پایدار شهرداری‌ها برای مدیریت شهری، به این نتیجه رسیدند که عواملی چون گسترش دامنه فعالیت‌های شهرداری‌ها و بالابردن سطح انتظارات مردم از آن‌ها و مشکلات ناشی از افزایش جمعیت شهری نیاز به گسترش منابع مالی و درآمدی شهرداری‌ها را بیشتر می‌کند؛ بنابراین، در میان بخش‌های مختلف مدیریت شهری، تأمین منابع مالی و درآمدی شهرداری‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد.

عباسی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای به شناسایی عوامل مؤثر بر تأمین منابع درآمدی پایدار در شهرداری اراک پرداختند. نتایج بیانگر آن بوده است که مؤلفه‌های عوارض عمومی، عوارض بر ارتباطات و حمل‌ونقل، کمک‌های مالی دولت، عوارض آلودگی محیط‌زیست، افزایش نرخ عوارض بر ارزش زمین و روابط مالی شهرداری و شهروندان به‌عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر منابع درآمدی پایدار در شهرداری اراک بوده‌اند.

قسیمی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به ایجاد درآمدهای جدید و پایدار برای شهرداری سنندج، به این نتیجه رسیدند که ساماندهی مشاغل غیررسمی و ایجاد درآمد پایدار به‌واسطه ارائه خدمات متنوع و به‌کارگیری سیستم‌های پیشرفته و مکانیزم در اداره شهرداری در جهت کاهش هزینه‌های جاری از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر ایجاد درآمدهای پایدار شهرداری است.

یزدانی و بصیری (۱۴۰۳) در پژوهشی به نقش و جایگاه محیط اقتصاد کلان بر درآمدهای شهرداری تهران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری شهر تهران، واکنش معناداری را به شوک‌های وارد شده به متغیرهای اقتصاد کلان نشان داده است و از طرف دیگر شوک وارد شده به ثبات اقتصاد کلان باعث می‌شود که منابع حاصل از سرمایه‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی در تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری شهر، واکنش منفی به این شوک داشته باشد.

پژوهش‌گالرا و همکاران ۱ (۲۰۱۶) با عنوان سنجش پایداری مالی و عوامل تأثیرگذار آن در دولت‌های محلی نشان می‌دهد استفاده از رویکرد درآمدهای پایدار در شهرداری‌ها یک رویکرد بلندمدت است بنابراین تکیه شهرداری‌ها بر درآمدهای ضروری کوتاه‌مدت تنها می‌تواند بخشی از درآمدهای آن‌ها را تأمین نماید. در حالی که درآمدهای پایدار نظیر عوارض مربوط به زباله، جمع‌آوری حیوانات و فضای سبز محلی می‌تواند به‌عنوان درآمدهای پایدار محلی در بلندمدت تعریف شوند.

یان و همکاران ۲ (۲۰۱۸) به بررسی توسعه پایدار شهری و عوامل مؤثر بر آن پرداخته و به این نتیجه رسیدند که موانع جدی بر سر راه توسعه شهرهای درحال توسعه وجود دارد. چالش درآمدی از مهم‌ترین چالش‌های پیشروی شهرهای

تداوم‌پذیری و حفظ کیفی محیط شهری برخوردار باشند. تداوم‌پذیری به این مفهوم است که اقلام درآمدی باید به‌گونه‌ای باشند که در طول زمان قابل اتکا بوده و برای دستیابی به آن بتوان برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام داد؛ بنابراین کلیه اقلام درآمدی که به هر دلیل تحت تأثیر شوک‌ها، بحران‌ها، تغییر قوانین و مقررات و نوسانات اقتصادی قرار می‌گیرند، قابل اتکا نبوده و خصیصه اول پایداری را ندارند (Johari & Others, 2014). از طرف دیگر، درآمدهای پایدار باید به‌گونه‌ای تعریف شوند که دستیابی به آن‌ها شرایطی کیفی شهر را به‌عنوان پدیده‌ای زنده، در معرض تهدید و تخریب قرار ندهد. به عبارتی دیگر، مطلوب‌بودن و سالم بودن درآمد، حائز اهمیت است. در واقع چنین نگرشی به درآمدهای شهری، همان نگرشی است که اقتصاددانان طی قرن بیستم بر آن در اقتصادهای ملی تأکید داشته‌اند (Avellaneda, 2012). شهرداری‌ها باید در اصول و الگوی مطلوب مدیریت شهری و توسعه پایدار شهری تا حد امکان از نظر درآمدی، خودکفا و مستقل باشند. از طرف دیگر وصول درآمد از فروش تراکم و جرائم حاصل از ساخت‌وساز همچنین وابستگی شدید به درآمدهای حاصل از ساخت‌وساز دارای سه اصل مطلوب‌بودن، انعطاف‌پذیر بودن و با ثبات بودن نیست و همواره در خطر کاهش عوارض ناشی از ساخت‌وساز به دلایل مختلفی هستند (مددی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ بنابراین تأمین منابع مالی و درآمدی شهرداری‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا از یک سو کسب درآمد شهرداری‌ها تأثیر عمده‌ای بر ارائه خدمات به شهروندان دارد و از سوی دیگر فقدان درآمد کافی نه تنها سبب عدم ایجاد خدمات ضروری در شهر می‌شود بلکه اساساً اجرای تمامی طرح‌ها و برنامه‌های شهرداری را با مشکل مواجه خواهد ساخت (مرتضوی و وثوق، ۱۳۹۶). بر مبنای تعریف هیکس درآمد پایدار عبارت است از حداکثر درآمد قابل دسترس در یک دوره زمانی با تضمین ایجاد همان سطح درآمد در آینده با فرض محدودیت‌های منابع، نیروی کار، سرمایه‌های تولیدی توسط بشر و سرمایه‌های طبیعی (کریم زاده و حدادیان، ۱۴۰۲). در این زمینه انجمن دولت‌های محلی استرالیا، ساده‌ترین و جامع‌ترین تعریف را برای تأمین مالی پایدار شهرداری‌ها ارائه کرده است. طبق این تعریف، تأمین مالی پایدار زمانی اتفاق می‌افتد که توانایی دولت برای مدیریت منابع مالی

جهان است که آن‌ها را با چالش جدی در دستیابی به توسعه پایدار مواجه کرده است.

پژوهش واشیرا (۲۰۱۸) با عنوان درآمدهای پایدار دولت‌های محلی در کنیا نشان دادند استفاده از منابع مالی، مدیریت سرمایه کار، سرمایه‌گذاری‌های مالی و مدیریت ریسک مالی تأثیر مثبتی بر پایداری مالی داشته است. در این مطالعه توصیه می‌شود که نیازهای سازمانی با توجه به بودجه موجود با تأکید بر ارزیابی پروژه‌های مناسب و اولویت‌بندی آن‌ها قبل از اختصاص منابع به پروژه سودآور، مورد نیاز است.

جاکوبز^۴ (۲۰۱۹) در رساله دکتری خود به بررسی افزایش درآمد دولت محلی (مطالعه موردی: شهرداری محلی آسومو) پرداخته است. در این پژوهش، روش‌های افزایش درآمد شهرداری‌های دولت محلی در کشور آفریقای جنوبی، چالش‌هایی که شهرداری‌های محلی با آن مواجه هستند و رهنمودها در مورد روش‌های به حداکثر رساندن منابع درآمد دولت‌های محلی بررسی شده است. نتایج پژوهش یاد شده نشان داده است شهرداری‌ها باید مطمئن شوند که کلیه خدمات ارائه شده (نرخ‌ها، تعرفه‌ها و سایر موارد) صحیح و کامل صادر و به‌موقع بازپرداخت شده‌اند تا بتوانند موجبات اجرای مناسب و کارآمد را فراهم آورند.

طبق بررسی‌های صورت‌گرفته در زمینه پیشینه موضوعی پژوهش، تاکنون در مورد تبیین مؤلفه‌های مکانیزم درآمد پایدار شهرداری‌های شهرهای متوسط مقیاس همانند شهرداری شهر زنجان پژوهش‌چندانی صورت نگرفته است؛ بنابراین لزوم توجه به منابع درآمدی شهرداری‌های متوسط مقیاس به شکل ویژه و متفاوت‌تری از کلان‌شهرهای کشور است؛ چراکه مشکلات درآمدی این‌گونه شهرداری‌ها نسبت به کلان‌شهرهای کشور، متفاوت‌تر است.

۳. مبانی نظری

دستیابی به الگوی پایدار منابع مالی برای تأمین هزینه‌های جاری و عمرانی شهر، از مهم‌ترین عوامل مرتبط با توسعه پایدار شهری است که امکان سرمایه‌گذاری در نظام زیرساخت‌های توسعه‌ای شهر و مدیریت نظام‌مند آن را فراهم می‌کند (حسینی خواه و همکاران، ۱۴۰۱). درآمدهای پایدار باید از دو خصیصه

به اندازه‌ای باشد که با وقوع تغییر برنامه‌ریزی نشده‌ای در مالیات‌ها بتواند تعهدات حال و آینده‌اش را برای ارائه خدمات، برآورده کند و این اطمینان را به مالیات دهندگان بدهد که برای نسل‌های آینده با صورت حساب مدیریت نشده که برای نسل‌های امروز ایجاد شده، مواجه نمی‌شوند و نیز نسل امروز همه بار مالی که نسل‌های آینده از آن سود می‌برند را متحمل نمی‌شوند. به عبارتی نسل‌های آینده با کاهش عظیم خدمات یا افزایش غیرمعقول نرخ مالیات دارایی که ناشی از به تعویق انداختن بدهی‌های نسل امروز است مواجه نمی‌شوند (Ruiz & Vallejo, 2010)؛ بنابراین درآمد پایدار را می‌توان چنین تعریف کرد که استمرار در افزایش درآمد و تولید کالاها و خدمات در آینده باید به‌گونه‌ای باشد که کیفیت محیط‌زیست شهری حفظ شود و رفاه مردم و شهروندان کاهش نیابد؛ به عبارت دیگر درآمدهای شهرداری‌ها در صورتی پایدار تلقی خواهند شد که حداقل دارای دو خصیصه تداوم‌پذیری و حفظ کیفیت محیطی باشند (کریمزاده و حدادیان، ۱۴۰۲). به‌طور کلی پایدارسازی نظام درآمدی، شهرداری‌ها را دستیابی به نظامی، جهت اصلاح ساختار و پایداری و سالم نمودن سیستم تأمین درآمد شهرداری‌ها و دستیابی به بازارهای مالی و پولی، برای تأمین هزینه‌های سنگین احداث زیرساخت‌های شهری تعریف می‌کند (Lagna, 2015)؛ بنابراین با توجه به آنچه گفته شد می‌توان سه ویژگی اصلی درآمدهای پایدار شهرداری‌ها را به‌صورت زیر بیان کرد:

- ۱- تداوم‌پذیری: دارای ثبات بوده و حداقل در کوتاه‌مدت دچار نوسانات شدید نشوند.
- ۲- انعطاف‌پذیری: پایه درآمدی طی زمان بزرگ شود و همپا با گسترش مخارج گسترش یابد تا از مضیقه مالی اجتناب شود و برای وصول آن بتوان برنامه‌ریزی‌های اجرایی لازم را تعریف کرد.
- ۳- مطلوب بودن: کسب درآمد از آن محل، موجب ارتقای رویکرد عدالت‌محوری شود و به ساختارهای زیست‌محیطی، کالبدی، اجتماعی و اقتصادی لطمه وارد نیاورد (مظفری و همکاران، ۱۳۹۵). شاخص مطلوبیت را می‌توان به چهار زیرشاخص مطلوبیت اقتصادی شهر، مطلوبیت کالبدی شهر، مطلوبیت زیست‌محیطی شهر و

بررسی منابع درآمدی شهرداری‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این اهمیت نه تنها در شهرهای کشور بلکه در تمامی نظام‌های مدیریت شهری که در کشورهای مختلف مطرح بوده، به‌گونه‌ای که چگونگی تأمین مالی، مدیریت هزینه و درآمد به شکل کارآمد و اثربخش یکی از چالش‌های عام و مشترک گزارش شده از کشورهای مختلف است. بررسی‌ها نشانگر این است که به طور عمده در جریان درآمدی عوارض و مالیات و کمک‌های دولت به شهرداری است (سفیدرو و همکاران، ۱۴۰۱). در این راستا نظام درآمدی شهرداری‌ها در ایران به سه بخش اصلی تقسیم می‌گردد: الف) روابط مالی دولت و

پژوهش حاضر است؛ یعنی در پرسش‌نامه پژوهش حاضر روابط منطقی بین سؤالات وجود دارد (جدول شماره ۱).

جدول ۱. ابعاد و مؤلفه‌های پژوهش			
ردیف	ابعاد	تعداد سؤالات	مقدار آلفای کرونباخ
۱	منابع درآمدی شهرداری زنجان	۶	۰/۷۳
۲	راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار	۴	۰/۸۵
۳	راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار	۳	۰/۸۳
۴	منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری	۴	۰/۸۶

جامعه آماری پژوهش حاضر را کارکنان شهرداری، شهروندان آگاه به مسائل شهرداری و کارکنان شاغل در ارگان‌های دولتی، بانک‌ها و اساتید دانشگاه و دانشجویان رشته‌های مرتبط با مدیریت شهری تشکیل داده‌اند که اطلاع کافی از شهرداری شهر زنجان داشته‌اند. همچنین حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران برابر با ۳۶۰ نفر است که به صورت تصادفی انتخاب شدند. در ادامه به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و رگرسیون خطی ساده در نرم‌افزار Spss استفاده شده است.

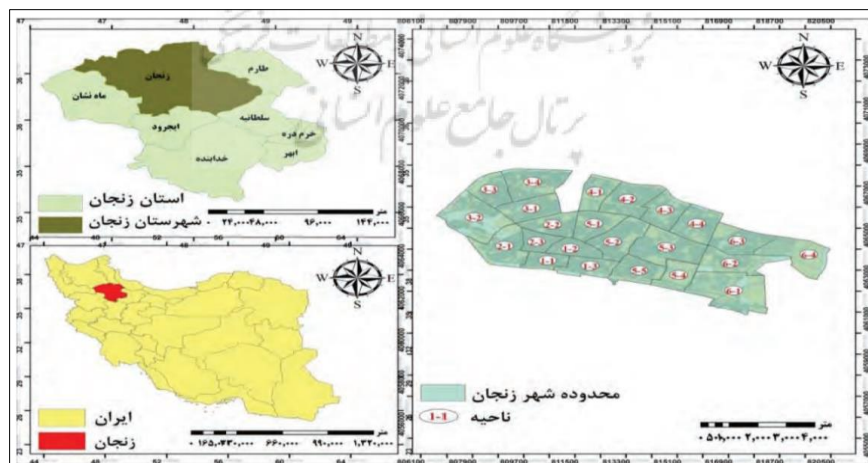
۵. قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر زنجان به‌عنوان اولین و بزرگ‌ترین نقطه شهری استان و به‌عنوان یکی از شهرهای میانه اندام بزرگ کشور، در رده جمعیتی ۲۵۰ تا ۵۰۰ هزار نفری و مرکز سیاسی - اداری استان زنجان محسوب می‌شود. موقعیت جغرافیایی این شهر منطبق بر ۴۸ درجه و ۲۹ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی و بین دو رشته‌کوه که از شمال و جنوب شهر می‌گذرند استقرار یافته است (احدنژاد و همکاران، ۱۳۹۲). این شهر با سابقه بیش از ۱۴۰۰ سال، از جمله شهرهایی است که دوره‌های مختلف اوج و حوض در پویش شهرنشینی را پشت سر نهاده است (رسولی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۹). بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر زنجان برابر با ۴۳۰۸۷۱ نفر بوده است (درگاه ملی آمار ایران، ۱۳۹۵).

شهرداری: کمک‌های اعطایی و روابط مالی دولت و شهرداری‌ها را در قالب چند سرفصل اصلی می‌توان جمع‌بندی کرد که عبارتند از: کمک‌ها از محل دوازده در هزار گمرکی، سهم شهرداری از وجوه متمرکز، کمک به شهرداری در قالب ردیف‌های اضافی یا ردیف‌های بودجه‌ای برای اجرای طرح‌های عمرانی - کمک به سامانه ترابری همگانی. (ب) وضع دریافت عوارض محلی به دست شوراها؛ شوراها، شوراها، شوراها با وجود تهدید اختیارات قانونیشان همچنان تصمیم‌گیران اصلی در خصوص وضع و وصول عوارض محلی برابر تبصره یک ماده ۵۰ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده شمرده می‌شوند. (ج) امکان گرفتن بهای خدمات شهری از استفاده کنندگان: از اختیارات نهاد مدیریت شهری وضع و دریافت عوارض محلی و امکان قیمت‌گذاری بر بهای خدمات شهری است (آل اسحاق و هداوند، ۱۳۹۲). اما اغلب این روش‌ها جهت تأمین مالی شهرداری‌ها و عرضه خدمات کفاف هزینه‌ها را نمی‌دهد. به همین سبب شناسایی منابع جدید برای افزایش درآمدهای مستمر شهرداری به‌عنوان یکی از محورهای مهم مورد توجه کارشناسان و برنامه‌ریزان شهری قرار گرفته است (سفیدرو و همکاران، ۱۴۰۱).

۴. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به لحاظ موضوعی، کاربردی بوده و در چارچوب روش‌های تحقیق توصیفی - تحلیلی قرار می‌گیرد. به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات میدانی بهره گرفته شد گردآوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه‌ای با چهار متغیر اصلی (منابع درآمدی شهرداری زنجان، راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار، راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار، منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری) و ۱۷ گویه با طیف لیکرت استخراج گردید. با کمک نظرات متخصصین و کارشناسان این حوزه، روایی پرسش‌نامه تأیید شده است. برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه، ضریب آلفای کرونباخ با کمک نرم‌افزار SPSS محاسبه شده است. نتایج به‌دست‌آمده از آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های چهارگانه مورد بررسی، بیانگر پایایی مناسب ابزار تحقیق در

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

۶. یافته‌های پژوهش

به عبارتی این شاخص‌ها دارای وضعیت مطلوب بوده است. همچنین با توجه به کم بودن سطح معناداری شاخص‌ها از مقدار $0/005$ ، نتایج حاکی از معنی‌دار بودن شاخص‌هاست. در نقطه مقابل شاخص‌های دریافت انواع کمک‌ها از دولت و افراد با میانگین $2/56$ ، درآمدزایی از طریق واگذاری امکانات با میانگین $2/81$ ، احداث و اجاره واحدهای ارائه خدمات با میانگین $2/54$ ، برون‌سپاری و خصوصی‌سازی با میانگین $2/26$ ، تغییر نگرش جدید کسب درآمد با میانگین $2/85$ ، حفظ محیط‌زیست شهری و بهبود زیست‌پذیری شهری با میانگین $2/73$ ، شکل‌گیری شهر هوشمند با میانگین $2/62$ و شفاف‌سازی با میانگین $2/19$ پایین‌تر از حد متوسط بوده است که نشان از نامطلوب بودن وضعیت این شاخص‌ها است.

به‌منظور بررسی وضعیت منابع درآمدی شهرداری از آزمون تی تک نمونه استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه در جدول شماره (۲) نشان داده شده است. طبق این جدول شاخص‌های دریافت عوارض امور خدماتی شهرداری با میزان $3/51$ ، دریافت مالیات بر ساخت‌وساز با میزان $3/03$ ، دریافت عوارض از ساخت‌وساز با میزان $3/45$ ، سایر درآمدهای شهرداری با میزان $3/67$ ، تقویت درآمدهای موجود و استمرار آن با میزان $3/37$ ، استمرار درآمدها و قوانین مربوط به آن‌ها با میزان $3/12$ ، استمرار دریافت کمک‌های بیرونی با میزان $3/01$ و کارآفرینی و ایجاد اشتغال با میزان $3/7$ سطحی بالاتر از حد متوسط داشته است.

جدول ۲. آزمون تی تک نمونه شاخص‌های پایداری درآمدهای شهرداری زونجان

Test Value=3			شاخص			مؤلفه
فاصله اطمینان ۹۵٪	اختلاف میانگین	میانگین با میزان سطح معناداری	مقدار تی	میانگین	مقدار تی	
حد پایین	حد بالا					
۰/۲۷۵	۰/۱۶۵	۰/۵۱۲	۰/۰۰۸	۳/۵۱	۶/۱۶	منابع درآمدی شهرداری
۰/۱۳۳	۰/۰۳	۰/۰۳۲	۰/۰۰۰	۳/۰۳	۱/۰۹	دریافت مالیات بر ساخت‌وساز
۰/۲۵۳	۰/۱۵۵	۰/۴۵۶	۰/۰۰۰	۳/۴۵	۵/۸۴	دریافت عوارض از ساخت‌وساز
-۰/۲۰۶	-۰/۶۹۸	-۰/۴۴۲	۰/۰۰۱	۲/۵۶	۶/۵۲	دریافت انواع کمک‌ها از دولت و افراد
-۰/۹۰۶	-۱/۳۰۰	-۰/۱۹۲	۰/۰۰۲	۲/۸۱	-۲/۸۶	درآمدزایی از طریق واگذاری امکانات
۰/۲۶۶	۰/۴۰	۰/۶۷۳	۰/۰۰۰	۳/۶۷	۷/۳۴	سایر درآمدهای شهرداری
-۰/۲۱۲	-۰/۷۲۱	-۰/۴۶۳	۰/۰۴۰	۲/۵۴	-۵/۲۳	راه‌های استمرار کسب درآمدها
۰/۱۹۸	۰/۱۳۳	۰/۳۷۵	۰/۰۰۳	۳/۳۷	۵/۱۴	تقویت درآمدهای موجود و استمرار آن‌ها
۰/۲۸۳	۰/۵۰	۰/۷۹۱	۰/۰۱۲	۳/۷۹	۸/۹۶	تقویت و گسترش گردشگری

استقلال نسبی	استمرار درآمد‌ها و قوانین مربوط به آن‌ها	۱/۷۳	۳/۱۲	۰/۰۰۳	۰/۱۲۱	۰/۱۰۳	۰/۱۲۲
شهرداری از دولت	تغییر نگرش جدید کسب درآمد	-۲/۳۷	۲/۸۵	۰/۰۰۱	-۰/۱۵۳	-۱/۴۰۰	۰/۹۲۴
منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری	حفظ محیط‌زیست شهری و بهبود زیست‌پذیری شهری	۵/۳۱	۲/۷۳	۰/۰۰۵	-۰/۲۷۳	-۰/۷۱۱	-۰/۲۴۹
شکل‌گیری شهر هوشمند	شکل‌گیری شهر هوشمند	۶/۱۶	۲/۶۲	۰/۰۱۶	-۰/۳۸۱	-۰/۶۰۳	۰/۰۳۰
شفاف‌سازی	شفاف‌سازی	-۷/۶۳	۲/۱۹	۰/۰۲۳	-۰/۸۱۲	-۰/۹۳۱	-۰/۱۶۳
استمرار درآمد‌ها و قوانین مربوط به آن‌ها	استمرار درآمد‌ها و قوانین مربوط به آن‌ها	۱/۷۳	۳/۱۲	۰/۰۰۳	۰/۱۲۱	۰/۱۰۳	۰/۱۲۲
برون‌سپاری و خصوصی‌سازی	برون‌سپاری و خصوصی‌سازی	-۴/۱۶	۲/۲۶	۰/۰۰۴	-۰/۷۴۶	-۱/۰۱۲	-۰/۳۸۷
تغییر نگرش جدید کسب درآمد	تغییر نگرش جدید کسب درآمد	-۲/۳۷	۲/۸۵	۰/۰۰۱	-۰/۱۵۳	-۱/۴۰۰	۰/۹۲۴
استمرار دریافت کمک‌های بیرونی	استمرار دریافت کمک‌های بیرونی	۱/۰۱	۳/۰۱	۰/۰۰۶	۰/۰۱۸	۰/۰۲	۰/۱۱۲
کارآفرینی و ایجاد اشتغال	کارآفرینی و ایجاد اشتغال	۷/۷۷	۳/۷	۰/۰۰۰	۰/۷۰۲	۰/۴۵۳	۰/۲۷۶

وضعیت این دو مؤلفه در وضعیت موجود مطلوب ارزیابی شده است و در نقطه مقابل مؤلفه منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری با میانگین برابر با ۲/۸۱ و مؤلفه راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار با میانگین ۲/۸۳ پایین‌تر از حد متوسط بوده‌اند. به عبارتی وضعیت این دو مؤلفه در وضعیت موجود نامناسب بوده است.

به‌منظور وضعیت مؤلفه‌های منابع درآمدی پایدار شهرداری زنجان، مؤلفه‌ها به کمک شاخص ترکیبی تهیه شده‌اند و در نتیجه با کمک آزمون تی تک نمونه نتایج جدول شماره (۳) را به همراه داشته است. طبق این جدول مؤلفه راه‌های کسب درآمدهای پایدار با میزان ۳/۲ و منابع درآمدی شهرداری زنجان با میانگین ۳/۱۳ از حد متوسط بیشتر بوده‌اند. به عبارت دیگر

جدول ۳. آزمون تی تک نمونه مؤلفه‌های پایداری درآمدهای شهرداری زنجان

فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین		میانگین	مقدار تی	مؤلفه‌ها
حد پایین	حد بالا	میانگین	معناداری	با میزان سطح	Test Value=3	
۰/۲۳۲	۰/۱۳۲	۰/۱۳۳	۰/۰۰۰	۳/۱۳	۱۳/۱۰	منابع درآمدی شهرداری زنجان
۰/۲۸۹	۰/۱۵۳	۰/۲۰۸	۰/۰۰۰	۳/۲۰	۱۴/۸۴	راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار
-۰/۲۵۳	-۰/۱۵۵	-۰/۱۶۰	۰/۰۰۰	۲/۸۳	-۱۴/۹۸	راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار
-۰/۲۰۶	-۰/۶۹۸	-۰/۱۸۷	۰/۰۰۰	۲/۸۱	۱۵/۳۲	منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری

معناداری (کمتر از ۰/۰۵) و ضریب تعیین تعدیل شده برای تابع رگرسیونی، می‌توان یافته‌های این جدول را به تمام جوامع آماری مشابه به این پژوهش و شهرهای متوسط مقیاسی قابلیت تعمیم داد؛ بنابراین و به‌طور کلی می‌توان محاسبات رگرسیونی انجام شده برای این بخش از پژوهش را با بالاترین اطمینان آماری پذیرفت و به تفسیر نتایج ضرایب بتا برای مؤلفه‌های آن پرداخت. بر اساس جدول شماره (۴) منابع درآمدی شهرداری زنجان ۰/۴۲۱ واحد از متغیر وابسته دار تبیین می‌کند. همچنین راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار، راه‌های کسب استقلال

در ادامه برای تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر درآمد پایدار شهرداری با کمک همبستگی و آزمون رگرسیون خطی به روش ورود هم‌زمان استفاده شده است. نتایج آن در جدول شماره (۴) نشان داده شده است. طبق جدول مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۶۰۵ بوده و نشان می‌دهد رابطه همبستگی قوی بین عوامل مورد بررسی وجود دارد. از سویی میزان این همبستگی مثبت است که نشان‌دهنده وجود یک رابطه مستقیم بین عوامل و متغیرهای مستقل (چهار مؤلفه پژوهش) و وابسته پایداری درآمدهای شهرداری زنجان است. باتوجه به سطح

نسبی از دولت و بازار و منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری به ترتیب با ضریب بتای ۰/۵۸۰، ۰/۴۲۲ و ۰/۵۰۵ پدیده را تبیین می‌کنند؛ بنابراین نتایج ضریب بتا برای عوامل مورد بررسی

نشان می‌دهد که به‌ازای هر واحد تغییر در وضعیت منابع درآمدی شهرداری زنجان، وضعیت پایداری درآمدهای شهرداری افزایش یافته و به ایجاد درآمد پایدار منجر خواهد شد.

جدول ۴. تحلیل رگرسیونی از تحلیل اثرات مؤلفه‌های مؤثر بر پایداری درآمدهای شهرداری زنجان

متغیرهای پیش‌بین دستیابی به توسعه پایدار شهری	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	نسبت F	مقدار بتا	سطح معناداری
متغیر شاخص کل درآمدهای پایدار	۰/۶۰۵	۰/۴۳۱	۳۱۲/۴۰۰	۰/۶۰۵	۰/۰۰۰
منابع درآمدی شهرداری زنجان	-	-	-	۰/۴۲۱	۰/۰۰۰
راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار	-	-	-	۰/۵۸۰	۰/۰۰۰
راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار	-	-	-	۰/۴۴۲	۰/۰۰۰
منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری	-	-	-	۰/۵۰۵	۰/۰۰۰

پایداری درآمدها در آینده به افزایش شرایط پایداری درآمدها منجر خواهد شد.

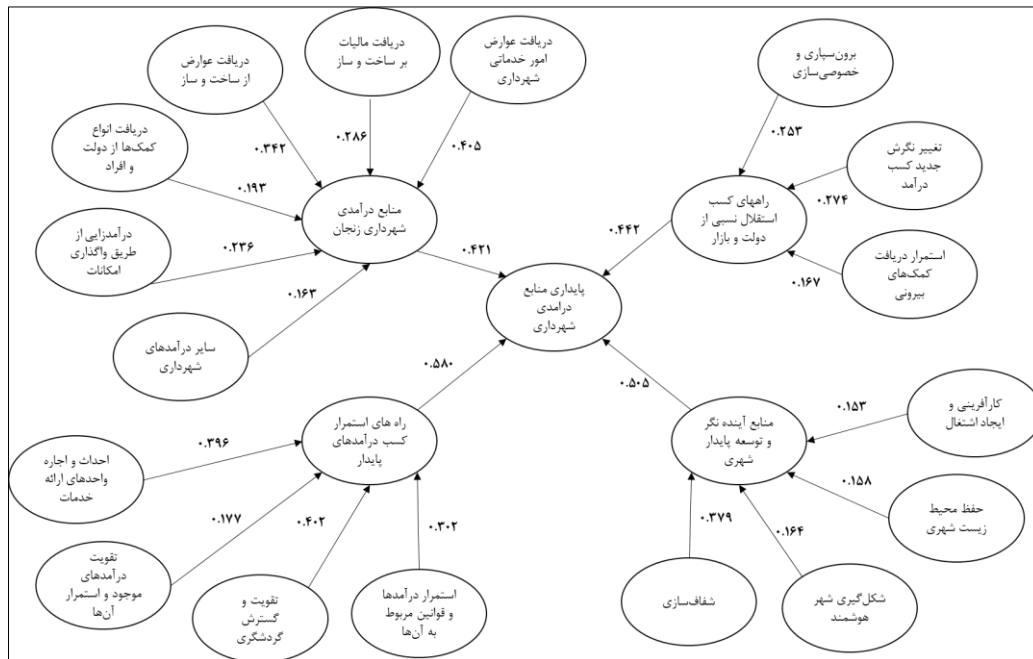
جدول ۵. روابط آماری میان شاخص عوامل مؤثر در بهبود وضعیت درآمدهای پایدار شهرداری زنجان

آماره‌ها	ارزش	درجه آزادی	سطح معناداری
آماره کای دو پیرسون	۶۹/۹۴۸	۴	۰/۰۰۰
ضریب همبستگی		۰/۶۰۳	

همچنین در شکل شماره (۲) میزان تبیین هر مؤلفه و شاخص‌ها نشان داده شده است. طبق این شکل راه‌های کسب درآمدهای پایدار و منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری بیشترین اثرگذاری را بر پایداری منابع درآمدی شهرداری دارند. همچنین دریافت عوارض امور خدماتی شهرداری و دریافت عوارض از ساخت‌وساز بیشترین تأثیرگذاری را بر مؤلفه منابع درآمدی شهرداری داشته است. تقویت و گسترش گردشگری و احداث و اجاره واحدهای ارائه خدمات بیشترین تأثیر را بر مؤلفه راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار داشته است. شاخصه‌های شفاف‌سازی و شکل‌گیری شهر هوشمند بیشترین تأثیر را بر مؤلفه منابع آینده‌نگر و توسعه پایدار شهری دارد. همچنین شاخص تغییر

با تبدیل شدن چهار شاخص منابع درآمدی شهرداری زنجان در وضع موجود، راه‌های دستیابی به درآمدهای پایدار شهری، راه‌های دستیابی به استقلال نسبی از دولت و سیاست‌های بازار و عوامل مؤثر در آینده‌نگری دستیابی به توسعه پایدار شهری به شاخص کل عوامل مؤثر در بهبود وضعیت پایداری درآمدهای شهرداری زنجان و همچنین کامیوت شاخص کل درآمدهای شهرداری زنجان، با استفاده از آزمون همگونی کای دو پیرسون به تحلیل رابطه آن‌ها پرداخته شد. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر ضریب همبستگی ۰/۶۰۳ (با ارزش آماره‌های ۶۹/۹۴۸ درجه آزادی ۴ و سطح معناداری ۰/۰۰۰) بوده است و نتایج نشان می‌دهد که بر اساس شاخص کل درآمدهای شهرداری زنجان، تفاوت معناداری در میزان شاخص کل پایداری درآمدهای شهرداری در شهر زنجان دیده می‌شود. از آنجایی که جهت این رابطه نیز مثبت برآورد شده است، بنابراین می‌توان گفت که شاخص موفقیت بیشتر شهرداری زنجان در دستیابی به درآمدهای پایدار در شهر زنجان نشان‌دهنده وجود رابطه مستقیم بین افزایش میزان این درآمدهای پایدار و شاخصه‌های آن وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جداول توافقی و رابطه همگنی کای دو پیرسون و همچنین نگاهی به نتایج به‌دست‌آمده از معادلات رگرسیونی محاسبه شده، می‌توان گفت که با بهبود وضعیت شاخصه‌های چهارگانه

نگرش جدید کسب درآمد و برون‌سپاری و خصوصی‌سازی بیشترین تأثیر را بر راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و بازار را دارند.

شکل ۲. میزان تبیین عوامل مؤثر بر درآمد پایدار شهرداری زنجان

۷. بحث و نتیجه‌گیری

مطلوب بوده است. همچنین شاخصه‌های دریافت انواع کمک‌ها از دولت و افراد، درآمدزایی از طریق واگذاری امکانات، احداث و اجاره واحدهای ارائه خدمات، برون‌سپاری و خصوصی‌سازی، تغییر نگرش جدید کسب درآمد، حفظ محیط‌زیست شهری و بهبود زیست‌پذیری شهری، شکل‌گیری شهر هوشمند و شفاف‌سازی دارای وضعیتی نامطلوب بوده است. در این پژوهش چهار مؤلفه برای درآمد پایدار شهرداری شامل راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار، منابع درآمدی شهرداری زنجان، راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و منابع آینده‌نگر در دستیابی به توسعه پایدار شهری شناسایی شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد مؤلفه‌های «راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار و منابع درآمدی شهرداری زنجان» در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارند و همچنین مؤلفه‌های «راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و منابع آینده‌نگر در دستیابی به توسعه پایدار شهری» در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. همچنین نتایج نشان داد که همبستگی بسیار قوی بین عوامل مورد بررسی (متغیرهای مستقل و متغیر وابسته) وجود دارد و از آنجایی که جهت این

در وضعیت فعلی کشور، شهرهای متوسط مقیاس کشور همانند سایر شهرها از ناپایداری منابع درآمدی رنج می‌برند؛ بنابراین برای دستیابی به منابع درآمدی پایدار لازم است وضعیت فعلی بر اساس شاخصه‌های منابع پایدار مورد بررسی قرار گیرد تا نقاط ضعف و نقاط قوت شناسایی شود؛ بنابراین از این رو پژوهش وضعیت درآمد شهرداری زنجان را با شاخصه‌های درآمد پایدار مورد تحلیل قرار داده است. با شناسایی وضعیت فعلی و رفع محدودیت‌ها و با اتکا بر پتانسیل‌ها می‌توان سهم درآمدهای پایدار را افزایش داد و در نتیجه سبب عملکرد بهتر در ارائه خدمات و تأسیسات شهری و در نتیجه شهری پویاتر خواهند داشت. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که وضعیت درآمد شهرداری زنجان در شاخصه‌های دریافت عوارض امور خدماتی، دریافت مالیات بر ساخت‌وساز، دریافت عوارض از ساخت‌وساز، سایر درآمدهای شهرداری، تقویت درآمدهای موجود و استمرار آن، استمرار درآمدها و قوانین مربوط به آن‌ها، استمرار دریافت کمک‌های بیرونی و کارآفرینی و ایجاد اشتغال دارای وضعیتی

- همبستگی مثبت و مستقیم است نشان‌دهنده وجود یک رابطه قوی بین عوامل و متغیرهای مستقل (چهار مؤلفه پژوهش) و وابسته پایداری درآمدهای شهرداری زنجان است. همچنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مؤلفه‌های راه‌های استمرار کسب درآمدهای پایدار، منابع آینده‌نگر در دستیابی به توسعه پایدار شهری، راه‌های کسب استقلال نسبی از دولت و منابع درآمدی شهرداری به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را در درآمد پایدار شهرداری زنجان داشته است. همچنین برای رسیدن به درآمد پایدار در شهرداری زنجان راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:
- اصلاح قانون شهرداری‌ها در جهت ایجاد درآمد پایدار؛ استفاده از پتانسیل‌های مردمی در توسعه پروژه‌های درآمدزا؛
- اصلاح ساختار درآمدی شهرداری‌ها؛
- کاهش وابستگی به درآمدهای ساخت‌وساز و تراکم‌فروشی؛
- توسعه فعالیت‌هایی نظیر گردشگری و... در جهت دستیابی به درآمد پایدار.

Jacobs .۴

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافی برای اعلام ندارند.

پی‌نوشت

Galera et al .۱

Yan et al .۲

Vashira .۳

منابع

- آرام، علی؛ شهوازی، عبدالرضا. (۱۴۰۱). تحلیلی بر ارائه راهکارها و سیاست‌های تأمین منابع درآمد پایدار در کلان‌شهر تهران. برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۲(۵)، ۸۹-۱۰۰. https://juep.shiraz.iau.ir/article_689933.htm
- آل اسحاق، پریسا؛ هداوند، مهدی. (۱۳۹۲). بررسی منابع نوین درآمدی شهرداری‌ها. تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، ۲۲(۲)، ۲۸-۱. https://alr.ctb.iau.ir/article_522362.html
- محمدپور زرنندی، حسین؛ امینیان، ناصر. (۱۳۹۴). ارزیابی قابلیت‌های بازآفرینی پیاده‌راه‌های گردشگری از منظر توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: خیابان ۱۵ خرداد تهران). اقتصاد و مدیریت شهری، ۳(۱۱)، ۱-۲۳. <https://www.sid.ir/paper/240316/fa>
- بور، نساء. (۱۳۹۰). شناسایی منابع مالی شهرداری‌ها و امکان‌سنجی تأمین درآمدهای پایدار شهری (نمونه موردی: شهر نوشهر). پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- جمراسی، داوود؛ قربان‌پور، حمیدرضا؛ صلوتچی فشکی، محبوبه. (۱۴۰۱). بررسی تأمین درآمد پایدار شهرداری‌ها برای مدیریت شهری. جغرافیا و روابط انسانی، ۴(۴)، ۲۳۱-۲۲۳. https://www.gahr.ir/article_148359.html
- حاجیلو، مهران؛ میرهای، محمد؛ پیله‌ور، مهدی. (۱۳۹۶). بررسی منابع درآمدهای پایدار شهرداری‌ها (مطالعه موردی: شهر شبستر استان آذربایجان شرقی). اقتصاد و مدیریت شهری، ۵(۲۰)، ۱-۲۲. <https://www.sid.ir/paper/240223/fa>
- حاجیلو، مهران؛ میرهای، محمد؛ پیله‌ور، مهدی. (۱۳۹۸). تحلیلی بر وضعیت منابع درآمدی شهرداری‌ها با تأکید بر درآمدهای پایدار (مطالعه موردی: شهر قم). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۴(۳)، ۶۷۷-۶۹۵. https://jshsp.rasht.iau.ir/article_667741.html

- حسینی خواه، حسین؛ محمدی دوست، سلیمان؛ صادقی، علی. (۱۴۰۱). تبیین روش‌های تأمین منابع مالی پایدار شهرداری‌ها با تأکید بر شهر خلاق (پژوهش موردی: شهرداری یاسوج). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۹(۳۰)، ۹۷-۱۲۶. doi: 10.22080/usfs.2021.3516
- حسن‌زاده، مهدی؛ شهبازی کوتنائی، ایمان. (۱۳۹۳). بررسی و شناسایی عوامل تأثیرگذار بر درآمدهای پایدار شهرداری (مطالعه موردی: شهرداری‌های استان مازندران). اولین کنگره تخصصی مدیریت شهری و شوراهای شهر.
- دانش جعفری، داوود؛ باباجانی، جعفر؛ کریمی اسبوئی، سمانه. (۱۳۹۳). ارزیابی پایداری منابع مالی و درآمدی شهرداری تهران. اقتصاد و مدیریت شهری، ۲(۷)، ۳۴-۱۵. <https://www.sid.ir/paper/240289/fa>
- زیاری، کرامت‌الله؛ مهدی، علی؛ مهدیان بهنمیری، معصومه. (۱۳۹۱). مطالعه و شناخت منابع مالی و ارائه راهکارهایی برای بهبود پایداری درآمد شهرداری‌ها (مورد پژوهش: شهرداری شهر مهاباد). مدیریت شهر، ۱۱(۳۱)، ۱۰۷-۱۲۴. <https://www.sid.ir/paper/92082/fa>
- سفیدرو، علی‌اصغر؛ مجتبی زاده، حسین؛ ندیری، مژگان. (۱۴۰۱). ارائه الگوی درآمدزایی پایدار در مناطق شهری (مورد مطالعه: منطقه ۲۲ تهران). جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۲(۴۸)، ۱۱۳۲-۱۱۱۵. doi: 10.22034/jgeoq.2022.340450.3687
- سهرابی، روح‌اله؛ صفری، آرزو. (۱۳۹۸). شناسایی و رتبه‌بندی مهم‌ترین روش‌های تأمین درآمدی پایدار شهرداری با استفاده از فنون MCDM (مطالعه موردی: شهرداری همدان). اقتصاد شهری، ۴(۲)، ۳۹-۱۷. Doi: 10.22108/UE.2020.123385.1143
- عباسی، حمیده؛ صریحی، رسول؛ شاه‌آبادی فراهانی، عباس؛ عباسی، محمدحسین. (۱۴۰۱). شناسایی عوامل مؤثر بر تأمین منابع درآمدی پایدار شهرداری اراک. اقتصاد و برنامه‌ریزی شهری، ۳(۱)، ۷۶-۸۸. Doi: 10.22034/UE.2022.3.01.06
- عباسی، حمیده؛ مال میر، آمنه؛ شاه‌آبادی فراهانی، عباس؛ عباسی، محمدحسین. (۱۴۰۰). بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تأمین منابع درآمدی پایدار در شهرداری اراک. سیاست‌گذاری محیط شهری، ۱(۳)، ۶۳-۷۴. https://juep.shiraz.iau.ir/article_686859.html
- فرجی، حسنعلی. (۱۳۹۵). بررسی و شناخت منابع مالی و ارائه راهکارهایی برای بهبود پایداری درآمد شهرداری‌ها (مطالعه موردی: شهرداری ایلام). پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری منطقه‌ای، مؤسسه آموزش عالی باختر ایلام.
- فقه رحیمی، نسرین. (۱۳۹۶). بررسی راهکارهای افزایش درآمدهای پایدار در شهرداری زنجان. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد در رشته مدیریت بازرگانی (گرایش مالی)، دانشگاه زنجان.
- قنبری، ابوالفضل؛ موسوی، میر نجف؛ سعیدآبادی، رشید؛ باقری کشکولی، علی؛ حسینی امینی، حسن. (۱۳۹۰). راهکارهای توانمندسازی افزایش درآمد شهرداری‌ها در شهرهای کوچک (مطالعه موردی: شهر زارچ). جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۲(۲)، ۴۱-۵۸. <https://www.sid.ir/paper/358376/fa>
- مرتضوی، کامران؛ وثوق، طاهره. (۱۳۹۶). اقتصاد شهری و درآمدهای پایدار. پژوهش اجتماعی، ۷(۳۵)، ۱۶۷-۱۸۰. https://jsr.riau.ac.ir/article_1115.html
- مددی، اکبر؛ نوروزی، پرویز؛ حسین‌زاده دلیر، کریم. (۱۳۹۹). تحلیل روش‌های تأمین منابع مالی شهرداری تبریز با تأکید بر درآمدهای پایدار. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۲(۴)، ۳۴۶-۳۶۸. <https://sanad.iau.ir/journal/geography/Article/675948?jid=675948>

- مسگری، سمیه؛ نعیمی صدیق، علی؛ عبدالشاه، محمد. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر درآمد شهرداری‌ها و ارائه راهبردهای مناسب به‌منظور ایجاد درآمد پایدار. تحقیقات جغرافیایی، ۳۳(۲)، ۷۳-۸۹. <https://www.sid.ir/paper/403311/fa>
- مظفری، غلامحسین؛ پاپلی یزدی، محمدحسین؛ وثوقی، فاطمه؛ حاتمی نژاد، حسین. (۱۳۹۵). ارائه الگوی پایدارسازی نظام درآمدی و تأمین منابع مالی شهرداری‌ها (مطالعه موردی: شهرداری تهران). تحقیقات جغرافیایی، ۳۱(۴)، ۲۴-۴۴. URL: <http://georesearch.ir/article-1-2-2-fa.html>
- موسوی، سیدمصطفی؛ کریمیان بستانی، مریم؛ حافظ رضازاده، معصومه. (۱۴۰۰). تحلیل منابع تأمین درآمد پایدار در راستای توسعه شهری (مطالعه موردی: شهر تهران). برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۱(۴۱)، ۱۳۵-۱۴۸. Doi:10.30495/JZPM.2021.4400
- میرباقری هیر، میرناصر؛ سلحورزی، میثم. (۱۳۹۵). موانع جنب سرمایه‌گذاری در حوزه شهری (مطالعه موردی: استان لرستان). اقتصاد و مدیریت شهری، ۵(۱۷)، ۱۰۱-۱۱۴. <https://www.id.ir/paper/240373/fa>
- یزدانی، مهدی؛ بصیری؛ علی‌رضا. (۱۴۰۳). نقش و جایگاه محیط اقتصاد کلان بر درآمدهای شهرداری تهران. اقتصاد شهری. https://ue.ui.ac.ir/article_28307.html
- کریم زاده، مصطفی؛ حدادیان، علیرضا. (۱۴۰۲). تدوین راهکارهای توسعه درآمدهای پایدار در سازمان حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری مشهد. مطالعات اقتصاد بخش عمومی، ۲(۲)، ۲۳۲-۲۱۵. <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1096139.html>
- Abbasi, Hamideh; Malmir, Ameneh; Shahabadi Farahani, Abbas; Abbasi, Mohammad Hossein. (2021). Investigating and prioritizing factors affecting the provision of sustainable income sources in Arak municipality. Urban Environment Policy, 1(3), 63-74. (In Persian) https://juep.shiraz.iau.ir/article_686859.html
- Abbasi, Hamideh; Sarihi, Rasol; Shahabadi Farahani, Abbas; Abbasi, Mohammad Hossein. (2022). Identifying factors affecting the provision of sustainable income sources of Arak municipality. Economics and Urban Planning, 3(1), 76-88. (In Persian) Doi:10.22034/UE.2022.3.01.06
- Al Eshaq, Parisa; Hadavand, Mehdi. (2013). Investigating new sources of revenue for municipalities, Iranian and international comparative legal research, 6(22), 1-28. (In Persian) https://alr.ctb.iau.ir/article_522362.html
- Aram, Ali; Shahwazi, Abdul Reza. (2022). An analysis on providing solutions and policies to provide sustainable income sources in Tehran metropolis. Urban Environment Planning and Development, 2(5), 89-100. (In Persian) https://juep.shiraz.iau.ir/article_689933.htm
- Avellaneda, C.N. (2012). Do Politics or Mayors' Demographics Matter for Municipal Revenue Expansion? Public Management Review, 14(8), 1-26. Doi:10.1080/14719037.2012.662442
- Bor, Nesa. (2011). Identifying the financial resources of municipalities and the feasibility of providing sustainable urban incomes (case example: Nowshahr city). Master's thesis in the field of geography and urban planning, Islamic Azad University, Central Tehran branch, Faculty of Literature and Humanities. (In Persian)
- Danesh Jafari, Dawood; Babajani, Jafar; Karimi Asboei, Samaneh. (2014). Assessing the sustainability of financial and income resources of Tehran Municipality. Economics and Urban Management, 2(7), 15-34. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/240289/fa>
- Faraji, Hassan Ali. (2016). Investigating and identifying financial resources and providing solutions to improve the sustainability of municipalities' income (case study: Ilam

- Municipality). Master's thesis in the field of geography and regional tourism planning, West Ilam Institute of Higher Education. (In Persian)
- Feqhe Rahimi, Nasrein. (2017). Investigating ways to increase sustainable incomes in Zanjan municipality. Master's thesis in the field of business management (financial orientation), Zanjan University. (In Persian)
 - Ghanbari, Abulfazl; Mousavi, Miranjaf; Saeedabadi, Rashid; Bagheri Kashkouli, Ali; Hosseini Amini, Hassan. (2011). Empowering strategies to increase the income of municipalities in small cities (case study: Zarch city). *Geography and Environmental Planning*, 22(2), 41-58. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/358376/fa>
 - Hajilo, Mehran; Mirehai, Mohammad; Pilevar, Mehdi. (2017). Investigating sources of sustainable incomes of municipalities (case study: Shabestar city, East Azerbaijan province). *Economics and Urban Management*, 5(20), 1-22. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/240223/fa>
 - Hajilo, Mehran; Mirehai, Mohammad; Pilevor, Mehdi. (2019). An analysis of the state of revenue sources of municipalities with an emphasis on sustainable incomes (case study: Qom city). *Human Settlements Planning Studies*, 14(3), 677-695. (In Persian) https://jshsp.rasht.iau.ir/article_667741.html
 - Hassanzadeh, Mehdi; Shahbazi Kutnaini, Iman. (2014). Investigating and identifying factors affecting sustainable municipal incomes (case study: Mazandaran province municipalities). The first specialized congress of urban management and city councils. (In Persian)
 - Hosseinikhah, Hossein; Mohammadi Dost, Soleiman; Sadeghi, Ali. (2022). Explaining the methods of providing sustainable financial resources of municipalities with an emphasis on the creative city (case study: Yasouj municipality). *Urban structure and function studies*, 9(30), 126-97. (In Persian) doi: 10.22080/usfs.2021.3516
 - Jacobs, N.P. (2019). Local government revenue enhancement: a case study of Umsobomvu Local Municipality (Doctoral dissertation, Stellenbosch: Stellenbosch University). <http://hdl.handle.net/10019.1/106179>
 - Jamresi, Dawood; Ghorbanpour, Hamidreza; Salutchi Feshki, Mahbobe. (2022). Investigating the sustainable income of municipalities for urban management. *Geography and Human Relations*, 4(4), 223-241. (In Persian) https://www.gahr.ir/article_148359.html
 - Johari, A., Alkali, H., Hashim, H., Ahmed, S. I., & Mat, R. (2014). Municipal solid waste management and potential revenue from recycling in Malaysia. *Modern Applied Science*, 8(4), 37. Doi:10.5539/mas.v8n4p37
 - Karimzadeh, Mustafa; Haddadian, Alireza. (2023). Compilation of sustainable income development strategies in the transport and traffic organization of Mashhad municipality. *Public Sector Economics Studies*, 2(2), 215-232. (In Persian) <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1096139.html>
 - Khmel, V., & Zhao, S. (2015). Arrangement of financing for highway infrastructure projects under the conditions of Public-Private Partnership, *Latss Research*, Article In Press.
 - Lagna, A. (2015). Italian municipalities and the politics of financial derivatives: Rethinking the Foucauldian perspective. *Competition & Change*, 19(4), 283-300. doi.org/10.1177/1024529415581969
 - Madadi, Akbar; Noorozi, Parviz; Hosseinzadeh Dalir, Karim. (2020). Analysis of financial resources of Tabriz municipality with emphasis on sustainable incomes. *New Perspectives*

- in Human Geography, 12(4), 346-368. (In Persian) <https://sanad.iau.ir/journal/geography/Article/675948?jid=675948>
- Mesgari, Somaie; Naimi Sediq, Ali; Abdulshah, Mohammad. (2018). Examining the factors affecting the income of municipalities and providing appropriate strategies in order to create sustainable income. Geographical Research, 33(2), 73-89. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/403311/fa>
 - Mir Bagheri Heer, Mirnaser; Salahvarzi, Maitham. (2016). Obstacles next to investment in the urban area (case study: Lorestan province). Economics and Urban Management, 5(17), 101-114. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/240373/fa>
 - Mohammadpour Zarandi, Hossein; Aminian, Nasser. (2015). Evaluating the capabilities of re-creating tourist trails from the perspective of sustainable urban development (case study: 15 Khordad St., Tehran). Economics and Urban Management, 3(11), 1-23. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/240316/fa>
 - Mortazavi, Kamran; Vothogh, Taher. (2017). Urban economy and sustainable incomes. Social Research, 7(35), 180-167. (In Persian) https://jsr.riau.ac.ir/article_1115.html
 - Mousavi, Seyed Mustafa; Karimian Bostani, Maryam; Hafez Rezazadeh, Masoumeh. (2021). Analysis of sources of sustainable income in the direction of urban development (case study: Tehran). Regional Planning, 11(41), 135-148. (In Persian) Doi:10.30495/JZPM.2021.4400
 - Mozafari, Gholamhossein; Popoli Yazdi, Mohammad Hossein; Vathouqi, Fatemeh; Hataminejad, Hossein. (2016). Providing a model for stabilizing the income system and providing financial resources of municipalities (case study: Tehran Municipality). Geographical Research, 31(4), 24-44. (In Persian) URL: <http://georesearch.ir/article-۱-۲۲-fa.html>
 - Ruiz, F., & Vallejo, G. (2010). Using land registration as a tool to generate municipal revenue: Lessons from Bogotá. World Bank, Washington, DC.
 - Sefidrod, Ali Asghar; Mojtabazadeh, Hossein; Nadiri, Mozghan. (2021). Presenting a model of sustainable income generation in urban areas (case study: District 22 of Tehran). Geography (Regional Planning), 12(48), 1115-1132. (In Persian) doi: 10.22034/jgeoq.2022.340450.3687
 - Sohrabi, Ruholah; Safari, Arezo. (2019). Identifying and ranking the most important methods of providing sustainable municipal income using MCDM techniques (case study: Hamedan Municipality). Urban Economy, 4(2), 17-39. (In Persian) Doi:10.22108/UE.2020.123385.1143
 - Yan, Y., Chenxing, W., & Yuan, Q. (2018). Urban sustainable development efficiency towards the balance between nature and human well-being: Connotation, measurement, and assessment. Journal of Cleaner Production, 178, 67-75. DOI:10.1016/j.jclepro.2018.01.01
 - Yazdani, Mehdi; Basiri; Alireza. (2024). The role and position of the macroeconomic environment on the revenues of Tehran Municipality. urban economy. (In Persian) https://ue.ui.ac.ir/article_28307.html
 - Ziari, Karamatullah; Mehdi, Ali; Mahdian Bahnamiri, Masoumeh. (2012). Studying and understanding financial resources and providing solutions to improve the sustainability of municipalities' income (case study: Mahabad city municipality). City Management, 11(31), 107-124. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/92082/fa>

Explanation of the components of the sustainable income mechanism of municipalities in medium-sized cities (Case study: Zanjan municipality)¹

Bahram Sadri[†], Hossein Zabihi^{*†}, Reza Ahmadian[‡]

(Receive Date: 17 January 2024 Revise Date: 21 February 2024 Accept Date: 10 June 2024)

Research Article

Abstract

Introduction: One of the problems and dilemmas of the present age is the rapid and uncontrolled growth and development of cities due to the rapid increase in population, which causes instability and insecurity in the field of urban services. Earning money in municipalities is one of the things that mainly involves providing city services to citizens. If the municipalities cannot have sufficient and stable income, they will not want to create and manage the necessary facilities in the city. Financially important point in the discussion of providing and improving the resources of municipalities is the stability of income sources. So that these revenues should not be a threat to sustainable urban development in order to be reliable and sustainable. The purpose of this research is to explain the components of the sustainable revenue mechanism of the municipalities in the city of Medesh with the case study of Zanjan municipality.

Methodology: This research is thematic and practical and is placed in the framework of descriptive-analytical research methods. In order to collect information, two library and field methods were used, to examine the theoretical framework of the documentary and library method (books, theses, researches and articles) and to examine and explain the components of the sustainable income mechanism of Zanjan city municipality from field studies and Questionnaire tool has been used. Also, data collection was done through a questionnaire with four main variables (income sources of Zanjan municipality, ways to continue earning stable incomes, ways to gain relative independence from the government and the market, future-oriented resources and sustainable urban development) and 17 items were extracted. The statistical population of the current research is made up of municipal employees, citizens who are aware of municipal issues, and employees working in government agencies, banks, university professors, and students of fields related to urban management and municipality, who have sufficient information about the municipality of Zanjan city. Also, the sample size based on Cochran's formula is equal to 360 people who were randomly selected. In the following, in order to analyze the data, sample t-test and simple linear regression were used in Spss software.

Results: In order to check the status of Zanjan Municipality's revenue resources, a sample T-Tech test has been used. The results showed that the component of ways to earn sustainable incomes with an amount of 3/2 and sources of income of Zanjan Municipality with an average of 3/13 were higher than the average. In other words, the status of these two components has been evaluated favorably in the current situation, and on the opposite point, the component of forward-looking resources and sustainable urban development with an average of 2/81 and the component of ways to gain relative independence from the government and the market with a low average of 2/83 have been more than average. In other words, the status of these two components in the current situation was inappropriate. In the following, simultaneous entry method has been used to explain the factors affecting the sustainable income of the municipality with the help of correlation and linear regression test. The results showed that the value of the multiple correlation coefficient was equal to 0/605 and it shows that there is a strong correlation between the investigated factors. On the other hand, the amount of this correlation is positive, which indicates the existence of a direct relationship between the independent factors and variables (four components of the research) and dependent variables of Zanjan Municipality's revenue stability. Therefore, the revenue sources of Zanjan municipality explain 0/421 units of the dependent variable. Also, the ways of obtaining stable incomes, the ways of obtaining relative independence from the government and the market, and future-oriented resources and sustainable urban development explain the phenomenon with beta coefficients of 0/580, 0/422, and 0/505, respectively. According to the results of the beta coefficient for the investigated factors, it shows that for each unit of change in the revenue sources of Zanjan Municipality, the sustainability of the municipality's revenues will increase and will lead to the creation of sustainable income.

Conclusion: The results showed that the components examined in this research have the ability to predict the future changes of Zanjan Municipality's achieving sustainable and healthy urban incomes to a very large extent. In this way, in the future, if the authorities and management of Zanjan Municipality face improvement of attention on ways to achieve sustainable urban development, they can contribute more to being effective in the sustainability of urban spaces, as well as succeeding in achieving sustainable incomes for own this municipality.

Conflict of interest: None declared.

Keywords: Municipality, stable income, Zanjan municipality

¹ This article is extracted from the urban planning doctoral thesis of the first author entitled "Explanation of the components of the sustainable income mechanism of municipalities in medium-sized cities (case study: Zanjan municipality)" which was under the guidance and advice of the second and third author at the Islamic Azad University of the Emirates of Dubai, in is being done.

² Urbanism PhD student, Department of Architecture and Urbanism, Islamic Azad University, Emirates Branch, Dubai, UAE.

³ Associate Professor of Urban Planning Department, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author). hosseinzabihi@hotmail.com

⁴ Assistant Professor of Urban Planning Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.